

**Вітаємо переможців конкурсу "Вихователь року-2018"!
(докладніше читайте на сторінці 2)**

В номері:

Н.Д Сокиринська «Про перебіг конкурсу фахової майстерності "Вихователь року-2018"».	Конкурси фахової майстерності.....2
Т.В. Докійчук «Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення. Психологічна безпека дітей в Інтернеті».	Сторінка методиста4
А.А. Півторак «Програма проведення освітнього моніторингу. моніторинг як механізм оцінки якості освіти».	Сторінка методиста.....15
Н.А. Корнійчук «Закріплення прийомів додавання двоцифрових чисел. Наша внутрішня кухня».	Панорама творчих уроків26
С.М. Бобовська «Olympische Spiele».	Панорама творчих уроків.....34
І.Г. Бохун «Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Історія створення, сюжет».	Панорама творчих уроків41
В.А. Зарічна «Свято рідної мови».	Виховна робота50

Про перебіг конкурсу фахової майстерності «Вихователь року-2018»

Сокиринська Ніна Дмитрівна, методист з дошкільної освіти комунальної установи "Міський методичний кабінет"

Міський конкурс професійної майстерності «Вихователь року», який щорічно проводиться на виконання Програми розвитку освіти м. Вінниці на період 2013-2020 р.р., затвердженої Рішенням виконкому Вінницької міської ради від 26.12.2012р. №1089, відповідно до плану роботи Департаменту освіти та комунальної установи «Міський методичний кабінет», сприяє розвитку творчості та педагогічної ініціативи вихователів, популяризації кращих зразків педагогічного досвіду, вдосконаленню іміджу професії вихователя.

Конкурс проводився у II тури.

I тур конкурсу (змагання з професійної майстерності між вихователями) проводився у період з 18.09. по 19.10.2018 р. в усіх закладах дошкільної освіти.

Згідно з поданими заявками у II турі конкурсу, який проходив у період з 30.10 по 05.12.2018р., взяли участь три педагоги (КЗ «ДНЗ №14 ВМР», КЗ «ДНЗ №15 ВМР», КЗ «ДНЗ №24 ВМР»).

II тур Конкурсу включав проведення заочного та очних етапів.

В ході заочного етапу журі конкурсу оцінювало творчі проекти учасниць «Представлення інноваційного професійного досвіду». Опис досвіду роботи підтверджено додатками (розробками конспектів занять, виховних заходів). Запропоновані матеріали пройшли апробацію в закладах дошкільної освіти.

Анкети учасників, висновки закладів дошкільної освіти про їх педагогічну, методичну та суспільнозначиму діяльність, матеріали з досвіду власної роботи, представлені вихователями, розкрили оригінальність педагогічних ідей, методів, виховних моментів.

До очного етапу ввійшли:

- практична робота (проведення навчального заняття з дітьми та самоаналіз заняття);
- майстер-клас « Я роблю це так»;
- захист-презентація власного інноваційного професійного досвіду;
- виконання учасником тестових завдань з теорії та методики виховання (комп'ютерне тестування).

Оцінювання роботи конкурсантів здійснювалось членами журі відповідно до критеріїв кожного конкурсного випробування.

Поетапний перебіг конкурсу висвітлювався на сайті комунальної установи «Міський методичний кабінет».

Методичний блок (комп'ютерне тестування з питань оцінювання професійної підготовки) виявив обізнаність із сучасними концепціями педагогічної науки, рівень знань з дошкільної педагогіки, методик, уміння орієнтуватися в нормативно-правових документах.

Показ навчальних занять, які були ілюстрацією представленого досвіду роботи вихователя, його творчого підходу щодо використання сучасних інноваційних технологій та здатності розробляти нові, дав змогу учасникам конкурсу показати

роботу з дітьми на базі закладів, визначених оргкомітетом. Місце проведення занять визначалось жеребкуванням.

Учасниці провели майстер-класи «Я роблю це так...», під час яких презентували методи своєї роботи за заявленою проблемою та продемонстрували обізнаність з новими ідеями, теоріями.

На високому методичному рівні учасниці провели презентацію-захист власного інноваційного професійного досвіду.

За рішенням журі визначено переможців у номінаціях:

- «Вихователь року - 2018» - Берецька Світлана Володимирівна, (КЗ «ДНЗ №24 ВМР»),
- «Вихователь - майстер -2018» - Павловська Сніжана Дмитрівна, (КЗ «ДНЗ №14 ВМР»),
- «Вихователь - творець -2018» - Сич Наталія Олександрівна, (КЗ «ДНЗ №15 ВМР»).

Вітаємо переможців конкурсу і бажаємо невичерпної енергії, бадьорості духу, нових професійних звершень та благословення у всіх починаннях.

Оргкомітет та журі конкурсу висловлюють вдячність закладам дошкільної освіти, які надали організаційну підтримку у проведенні конкурсних випробувань: КЗ «ДНЗ №9 ВМР» (завідувач Бондар І.В.), КЗ «ДНЗ №24 ВМР» (завідувач Костецька О.А.), КЗ «ДНЗ №30 ВМР» (завідувач Черешнюк О.А.), КЗ «ДНЗ №60 ВМР» (завідувач Козловська О.Ф.), КЗ «ДНЗ №73 ВМР» (завідувач Гуменчук В.В.).

**Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення.
Психологічна безпека дітей в Інтернеті**

методичні рекомендації

*Докійчук Тетяна Володимирівна,
методист з практичної психології та соціальної роботи
комунальної установи "Міський методичний кабінет"*

Сьогодні все більше дітей користуються Інтернетом для спілкування, пошуку інформації, ігор, завантаження мультимедійного контенту. Але з розширенням можливостей в онлайні збільшується і кількість ризиків в які можуть потрапити діти. Для підлітків є розповсюдженим той факт, що відповідно до свого віку, вони переживають періоди невпевненості, розвитку низької самооцінки, шукають підтримки від своїх друзів та починають протестувати аби не виправдовувати очікування своїх батьків. Старші підлітки мають потребу ототожнювати себе з якоюсь групою, та бажають незалежності діти є більш зрілими та готові взаємодіяти зі світом на інтелектуальному рівні. Загалом підлітки відкриті новим ідеям, але їм бракує життєвого досвіду для того, щоб оцінювати себе.

Все більшої популярності серед підлітків набуває спілкування в соціальних мережах, яке має свої позитивні та негативні сторони. Серед позитивних факторів необхідно вказати на швидкий, зручний і цілодобовий доступ до джерел необхідної інформації; можливість її поширення на велику аудиторію; можливість спілкуватися анонімно, а значить – більш відверто, не обмежуючи себе певними соціальними заборонами, упередженнями, нав'язаними ролями; можливість знайти нових друзів та людей, «які тебе розуміють»; можливість знайти розраду, співчуття, взаєморозуміння; можливість уникати вияву справжніх емоцій і почуттів. Негативними факторами мережевого спілкування очевидно є: анонімність партнерів у спілкуванні (ними можуть виявитись шахраї, злочинці і т. п.), збіднення всієї палітри процесу спілкування (відсутність невербальних засобів комунікації, вкрай обмежені засоби вираження емоцій), а головне – відсторонення особистості підлітка від реальних процесів «живого» спілкування, реальна самоізоляція від соціального оточення, втрата соціальних контактів і невміння їх встановлювати й підтримувати в реальному житті.

Існують певні небезпеки у розвиткові особистості, яка віддає перевагу мережевому спілкуванню. До таких небезпек відносяться втягування дітей у соціальні групи асоціальної спрямованості, залучення до протиправної, девіантної і делінквентної поведінки, можливість підліткам говорити неправду без ризику бути викритим; суттєва зміна життєвих цінностей, настанов і соціальних

відносин, намагання підмінити реальні соціальні групи, в яких спілкується підліток (сім'я, шкільний клас, факультатив чи гурток), віртуальними групами.

Поширення небезпечних квестів відображає проблеми, які є не лише в дітей, а й у суспільстві загалом, насамперед у ставленні дорослих до дітей. Нерозуміння, неувага до дитячого життя, невиділення часу, байдужість до проблем, які хвилюють дітей, зверхність або, навпаки, надмірний контроль та гіперопіка, накопичуючись, призводять до формування закритості дитини, відчуття в неї самотності та непотрібності, пошуку можливих виходів з таких ситуацій відповідно до її рішень та можливостей. Один з таких шляхів, відомий з давніх часів, – втеча від реальності, який у наші часи спростився завдяки створенню віртуального світу, віртуальних друзів, віртуального спілкування та віртуального життя, в якому і смерть здається віртуальною.

Саме проблеми і труднощі, які виникають у підлітків під час реального спілкування з однолітками та батьками, штовхають їх до все тривалішого спілкування в соціальних мережах. Тому для шкільного психолога, вчителя, батьків та однокласників предметом особливої уваги мають стати «ізолювані» і «відторгнуті» підлітки.

Сутність подібного роду квестів полягає в тому, щоб під виглядом розуміння і переймання проблемами спілкування підлітка з соціальним оточенням:

- а) посилити його ізолюваність від реальних соціальних стосунків;
- б) посилити емоційну залежність від групи та її очільників;
- в) маніпулювати поведінкою, настроями, цінностями учасників групи.

У деяких випадках метою діяльності керівників таких груп є своєрідна гра з доведення підлітка до самогубства.

Важливим аспектом профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів є питання педагогічного відстеження їхнього емоційного стану. Часто спілкуючись із дитиною, вчитель, класний керівник може побачити ознаки проблемного стану: напругу, агресивність, апатію, депресію, аутоагресивну поведінку тощо. Саме тому професійно важливими якостями педагога мають бути спостережливність, вміння аналізувати, чуйність, емпатія. Обов'язковою умовою також є організація дієвого соціально – педагогічного патронажу сімей, у яких проживають діти потенційного ризику, активна співпраця з батьками. За обставин, коли спостерігається ризикована поведінка дитини, педагог, класний керівник повинен звернути увагу шкільного практичного психолога, соціального педагога, батьків, адміністрації школи на дитину, яка потребує допомоги. Необхідність залучати до супроводу дітей є і той факт що підлітковому віку властива імпульсивність дій, тому іноді тривалість фаз суїцидальної поведінки (обдумування скоєння суїциду, амбівалентності, тобто стресових факторів що приводять до фатальних дій, та фази суїцидальної спроби) може бути дуже короткою, не більше однієї години. Звичайно, це вимагає від

дорослих виявлення та оперативних дій у наданні адекватної допомоги таким підліткам.

Поведінкові прояви, на основі яких можна вчасно виявити дітей з високим ризиком вчинення суїцидальних дій

- Відкрите висловлення бажання накласти на себе руки (друзям та подругам з навчання, знайомим).
- Непрямі натяки на можливість скоєння суїциду («репетиція» самогубства, тобто прилюдна демонстрація петлі з ременя, мотузки, імітація самогубства тощо).
- Активна попередня підготовка, цілеспрямований пошук засобів самогубства та створення відповідних умов (накопичення отруйних і лікарських препаратів).
- Вислови: «Мені все набридло!», «Не хочу нікого бачити, не хочу нічим займатися!», «Навіщо мені жити?», «Який сенс у тому, що я живу?».
- Скарги на погані передчуття: «Я відчуваю, що скоро помру!».
- Підвищений стабільний інтерес до питань смерті, загробного життя, до похоронних ритуалів.
- Словесні натяки на наближення смерті: «Потерпіть, недовго вам залишилося мучитися!», «Ви ще пошкодуєте, але буде пізно!».
- Особливе прибирання у своїй кімнаті, серед особистих речей, роздавання деяких речей друзям та подругам, остаточне з'ясування стосунків.
- Раптове, без видимих причин настання спокою, смиренного стану після стресу або тривалого стану депресії.
- Таємні приготування до чогось, що дитина відмовляється пояснювати.
- Тривалий стан внутрішньої зосередженості, раніше не характерний для дитини, відсутність бажання спілкуватися з друзями та подругами, родичами, ходити в гості, гратися, вести активний спосіб життя.

Основні причини скоєння навмисних самоушкоджень дітьми

- Втрата довіри у стосунках із батьками.
- Невирішені конфлікти в родині, з друзями, подругами чи однокласниками та однокласницями.
- Негаразди в особистому житті на ґрунті нерозділеного кохання чи розставання з коханою людиною.
- Ускладнена адаптація до нових умов навчання, проживання.
- Знуцання з боку однолітків, друзів, подруг, втрата соціального статусу в колективі, ізоляція від соціального оточення.
- Залучення та причетність до різних неформальних молодіжних течій, участь у комп'ютерних «групах смерті».
- Страх перед відповідальністю за скоєний злочин.
- Психічні розлади, смерть або втрата близької людини.
- Вживання алкоголю, психоактивних речовин.

- Глибокі почуття депресії, безнадійності та безпомічності, безпорадності, відсутність перспектив і цілей у житті.
- Гостре прагнення «нового досвіду».
- Низький рівень матеріального забезпечення родини.
- Маніпулятивні спроби, бажання привернути до себе увагу тощо.
- Невизначеність особистісних інтересів, нахилів, неорганізоване дозвілля.
- Відсутність страху смерті, неусвідомлення можливості власної смерті.

Характерні риси осіб, які мають ризик потрапляння в небезпечні квести та скоєння суїциду

- Невпевненість у собі.
- Низький чи занижений рівень самооцінки.
- Висока потреба в розумінні та підтримці з боку оточення.
- Несамостійність і труднощі в подоланні перешкод при прийнятті рішень.
- Зниження рівня оптимізму та активності у складних життєвих ситуаціях.
- Схильність до самозвинувачення, перебільшення своєї провини.

Реагування у випадках виявлення дітей, які ймовірно можуть вдатися до самогубства

У разі виявлення дитини, яка ймовірно може вдатися до самогубства, педагогу необхідно:

- не залишати дитину наодинці, якщо є високий суїцидальний ризик;
- негайно звернутися до спеціалістів (практичного психолога, консультантів Національної дитячої «гарячої лінії» тощо);
- повідомити класного керівника, соціального педагога та адміністрацію навчального закладу (директора, заступника директора з виховної роботи);
- повідомити батьків або осіб, які їх замінюють.

При цьому слід неухильно дотримуватися педагогічної етики: сприймати дитину як особистість, ставитися до неї з повагою, дотримуватися нерозголошення фактів суїцидальних випадків у шкільному середовищі, під час спілкування формулювати позитивно-конструктивні фрази:

Висловлювання дитини	Як треба діяти	Як не треба діяти
«Ненавиджу школу!»	ЗАПИТАЙТЕ: «Що відбувається У НАС, через що ти себе так відчуваєш?»	НЕ кажіть: «Коли я був в твоєму віці... Та ти просто ...»
«Усе здається таким безнадійним!»	СКАЖІТЬ: «Іноді всі ми відчуваємося	НЕ кажіть: «Подумай краще про тих, кому ще гірше, ніж тобі».

	пригніченими. Поміркуймо, які в нас проблеми і яку з них потрібно вирішити в першу чергу».	
«Усім було б краще без мене!»	СКАЖІТЬ: «Ти багато значиш для нас, і мене непокоїть твій настрій. Скажи, що відбувається».	НЕ кажіть: «Не кажи дурниць. Поговорімо про щось інше».
«Ви не розумієте мене!»	СКАЖІТЬ: «Розкажи мені, як ти себе відчуваєш. Я справді хочу це знати».	НЕ кажіть: «Хто ж може зрозуміти молодь у наші дні?»
«Я зробив жахливий вчинок!»	СКАЖІТЬ: «Поговорімо про це?»	НЕ кажіть: «Що посієш, те й пожнеш!»
«А якщо в мене не вийде?»	СКАЖІТЬ: «Якщо не вийде, я знатиму, що ти зробила все можливе».	НЕ кажіть: «Якщо не вийде, то недостатньо постаралася!»

Велике значення у профілактиці суїцидальної поведінки має злагоджена робота як спеціалістів психологічної служби, так і педагогів. Роль вчителя – надати допомогу у своєчасному виявленні дітей, схильних до суїцидальної поведінки, та первинній профілактиці суїцидальної поведінки.

При проявах суїцидальної поведінки вчителю варто запропонувати підлітку бесіду, в якій можна вказати на його стан і порадити звернутися до практичного психолога, психотерапевта чи до інших спеціалістів. Доцільним може бути і спільне звернення (педагога та учня) до відповідного спеціаліста, бо підліток самостійно може не звернутися до нього. Зазначена посередницька роль педагога має позитивний вплив, оскільки це вже є актом уваги та участі, який дуже важливий для підлітка у стані стресу, аутоагресивної поведінки тощо. До того ж підлітки не мають досвіду глибокого самоаналізу та погано уявляють, що з ними відбувається, куди звернутися по допомогу. При цьому сама бесіда може містити елементи усвідомлення: що таке страждання, як воно протікає, з ким трапляється, які дії

виконують люди у схожих ситуаціях, хто допомагає, у чому проявляється психологічна допомога тощо.

Щоб не допустити до фатальних випадків залучення до смертельних квестів та суїциду дітей підліткового віку, в роботі класного керівника та працівників психологічної служби провідною має бути організація та проведення профілактичної роботи.

Профілактика залучення дітей до смертельних квестів буде ефективною за умов:

- коли в педагогічному процесі навчального закладу буде організовано психолого-педагогічну роботу, спрямовану на надання допомоги дітям в усвідомленні ними життя як головної цінності та на активізацію самопізнання учнів через психологічну просвіту;

- коли дітям буде надаватися системна соціально-психологічна та педагогічна підтримка;

- коли буде організовано роботу, спрямовану на збагачення спеціальної компетентності педагогів, батьків та спеціалістів соціально-психологічної служби. При плануванні роботи з профілактики необхідно враховувати антисуїцидальні фактори. Вони поділяються на культурні, соціально-демографічні, сімейні й особистісні. Сімейні проблеми можуть бути однією з причин самогубства дітей. Але, з іншого боку, сприятливий клімат у сім'ї виступає як антисуїцидальний фактор. До числа антисуїцидальних належать усі фактори розвитку гармонійної, духовної особистості. Ці фактори необхідно враховувати при проведенні профілактики самогубства серед дітей:

- формування сенсу життя, життєвої перспективи, міцних зв'язків з близькими, сім'єю, суспільством, природою, адаптованість, інтегрованість із людьми та суспільством;
- наявність таких рис особистості, як щирість, доброзичливість, взаєморозуміння, емпатійність, підтримка, приязнь тощо;
- підвищення значущості особистості у кризових ситуаціях;
- «інтелектуальний опір» смерті в усіх її видах, в тому числі самогубству;
- підвищення цінності людини; цінності особистості;
- підвищення цінності життєвого шляху людини.

Під час безпосереднього спілкування з класними колективами учнів варто:

1. З'ясувати у дітей, що вони знають про випадки потрапляння у смертельні квести. Будувати бесіду, розповідь ґрунтуючись на отриманій інформації.

2. Уникати надання нової для дітей інформації про смертельні квести. Це може викликати бажання спробувати пограти.

3. Проводити для дітей заняття з елементами тренінгу на теми, які частково чи опосередковано пов'язані з участю дітей у смертельних квестах. Це можуть бути

такі теми:

- «Безпека дітей в Інтернеті»;
- «Цінність людського життя»;
- «Цінність живого спілкування»;
- «Інформаційна та медіаграмотність»;
- «Як працюють маніпуляції», «Як сказати «НІ»»;
- «Мое ставлення до складних життєвих ситуацій»;
- «Життєвий успіх та шляхи його досягнення»;
- «Стоп! Мій кордон. Ставлення до свого тіла»;
- «Національна дитяча «гаряча лінія» – для дітей і про дітей».

При проведенні просвітницької профілактичної роботи з батьками та педагогами працівникам психологічної служби важливо доносити інформацію про:

- визначення явищ «смертельні квести» та «дитячі суїциди» – спільне та різне в поняттях.
- актуальність і масштаби проблеми залучення дітей до смертельних ігор в мережі інтернет.
- соціальні категорії які становлять «групи потенційного ризику».
- причини зацікавленості дітей смертельними квестами.
- особливості вікової психології підлітка.
- причини дитячих суїцидів.
- формування довірчих стосунків між дітьми й батьками.
- методи втягування та утримання дітей у віртуальні гри.
- індикатори втягнення дітей у гру.
- засоби профілактики втягнення дітей у смертельні квести.
- ефективні сучасні методи педагогічного впливу на дітей.
- як реагувати, якщо є інформація про дитину у грі.
- критичність сприйняття інформації що надходить в соціальних мережах .
- вміння розпізнавати небезпеки і захистити себе в соціальних мережах.

Під час здійснення профілактики працівникам психологічної служби необхідно враховувати, що інформація на цю тему, яка надається для учнів, батьків, педагогів, має відрізнятися за змістом.

Працівникам психологічної служби здійснюючи профілактику не варто:

1. Акцентувати сильну увагу на темі смерті, особливо – візуалізувати її, просячи, щоб діти уявили, як буде погано їхнім батькам, коли вони помруть, або як буде погано їм, коли їхні батьки помруть.
2. Постійно надавати дітям одну й ту саму інформацію з різних джерел. Трапляється, що за тиждень діти чують це від класного керівника, соціального педагога, шкільного психолога, директора. Це може призвести до перенасичення та викликати бажання пограти в такі ігри.

3. Переобтяжувати заняття інформацією, що викликає негативні переживання. Міфи, страхи, неприйняття, осуд заважають усвідомленню правильних шляхів вирішення проблеми.

4. Детально розглядати будь-які конкретні випадки здійснення самоушкоджень, суїциду, оскільки це має ефект реклами.

Поради дорослим у ситуаціях, коли підлітки проявляють суїцидальні тенденції або відчай.

- Залишайтеся самими собою, щоб дитина сприймала вас як щирю, чесну людину, якій можна довіряти.
- Дитина має почуватися з вами на рівних, як із другом. Це дозволить встановити довірчі, чесні стосунки. Тоді вона зможе розповісти вам про свої проблеми та труднощі.
- Важливо не те, що ви говорите, а як ви це говорите, чи є у вашому голосі щире занепокоєння, турбота про дитину.
- Говоріть з дитиною на рівних; не варто діяти як вчитель або експерт, розв'язувати кризу прямолінійно, бо це може відштовхнути дитину.
- Зосередьте увагу на почуттях дитини, на тому, що вона замовчує, дозвольте їй розповісти про свої проблеми.
- Не думайте, що вам слід говорити відразу, коли виникає пауза в розмові: використовуйте час мовчання для того, щоб краще подумати і вам, і дитині.
- Проявляйте щире співчуття та інтерес до дитини, не перетворюйте розмови з нею на допит, ставте прості, щирі запитання («Що трапилось?», «Що відбулося?»), які будуть для дитини менш загрозливими, ніж складні.

Спрямовуйте розмову в бік душевного болю, а не від нього, адже дитина може повідомити про інтимні, особистісні проблеми.

- Намагайтеся побачити кризову ситуацію очима дитини, ставайте на її бік, а не на бік інших людей, які можуть завдати їй болю.
- Дайте можливість дитині знайти власні відповіді, навіть тоді, коли ви вважаєте, що знаєте вихід із кризової ситуації.
- Ваша роль полягає в тому, щоб надати дружню підтримку, вислухати, бути з дитиною, коли та страждає, навіть якщо вирішення проблеми начебто не існує. Дитина у стані горя, в ситуації безвиході може змусити вас почуватися безпорадним, але необхідно пам'ятати, що дитина має знайти власний вихід із проблемної ситуації.
- Сприймайте дитину як самостійну дорослу особистість із власним індивідуальним світоглядом, цінностями, переконаннями, бажаннями та вимогами.
- Покажіть, що дитина вам небайдужа.
- Якщо ви не знаєте, що казати, не кажіть нічого, просто будьте поруч.

У випадку якщо існує реальний суїцидальний ризик або вже відбулася спроба, то дорослим можна порадити таке:

- Першим кроком у запобіганні самогубству завжди буває встановлення довірчого спілкування.
- Варто слід подолати власний страх перед бесідою з дітьми.
- Діти в стані суїцидальної кризи стають надто чутливими, особливо до того, як і що говорять дорослі, тому іноді дієвішою є невербальна комунікація: жести, дотики тощо.
- Для досягнення позитивного результату необхідні м'якість і наполегливість, терпіння й максимальний прояв співчуття і любові тощо.

Ще одним не менш важливим моментом є те, що дітей цікавить гра. Що дає гра? Дає завдання, а це зайнятість; дає спілкування, хоч і віртуальне; залучає до режиму, хоча й неправильного; дитині ставлять запитання і цікавляться нею.

Запитання до тематичного кола «Важливі миті життя» для учнів 8–11 класів

- Який у вас зараз настрій?
- Згадайте людину, яка для вас була чи є дуже цінною, і назвіть її рису характеру, за яку ви її поважаєте або хотіли б виховати таку рису в себе.
- Пригадайте і назвіть команду, яка була колись у вашому житті, частиною якої ви себе почували, і момент, коли ви відчули справжню єдність із членами цієї команди.
- Назвіть усі ті позитивні речі й моменти, які були і є у вашому житті, те, що приносить вам задоволення, викликає позитивні емоції та думки. Називайте все, що для вас особисто є позитивним і вартісним.
- Як ви зараз себе відчуваєте після проведення нашого Кола?

До уваги хранителя кола.

Після обговорення питань хранитель Кола підбиває підсумки, наголошуючи на цінності кожного життя (в кожному житті є позитивні моменти, люди, речі, які приносять нам задоволення і викликають позитивні емоції та думки), проводить ритуал закриття Кола і дякує учасникам за зустріч.

Запитання до тематичного кола «Комп'ютерна залежність» для учнів 7 класу

- Як ви себе відчуваєте, який у вас настрій?
- Назвіть декілька правил поведінки в Інтернеті, які вам відомі.
- Які ігри вам подобаються? Чи всі вони безпечні? Якщо ні, то чому?
- Що може людині заважати сказати «Ні»? Яким чином це можна зробити?
- Як ви зазвичай привертаєте увагу своїх ровесників?
- Як ви себе відчуваєте, який у вас настрій?

Запитання до тематичного кола «Контроль емоцій, розвиток комунікативних навичок» для учнів 8 класу

- Як ви себе відчуваєте, який у вас настрій?
- Розкажіть про значущий для вас вчинок, який зробив для вас ваш друг.

- Згадайте, як ви допомагали своєму другові/подрузі в ситуації, яка була для нього/неї дуже важлива.
- Чи відчуваєте ви підтримку, піклування та любов з боку своїх батьків? Як це проявляється?
- Перш ніж прийняти важливе для себе рішення, чи питаєте ви порадиу батьків, друзів або ще в когось? Чому?
- Чи виникають у вас непорозуміння або конфлікти з батьками? З якого приводу? Чому?
- Які ваші дії у стресовій ситуації? Де шукаєте підтримку?
- Як ви себе почуваєте, який у вас настрій?

**Запитання до тематичного кола «Як зробити своє життя більш яскравим?»
для учнів 9–11 класів**

- Як ви себе почуваєте, який у вас настрій?
- Уявіть себе експертом у якійсь сфері. У якій саме сфері ви б могли поділитися знаннями чи вміннями з іншими, навчити інших чогось?
- Спосіб самовираження – що це, як ви вважаєте? Чому самовираження важливе для молодшої людини? Поясніть думку, наводячи приклад.
- Як вам здається, чи здатні ви контролювати свої емоції? Важко чи легко це вам вдається?
- Уявіть, що ваш друг чи подруга вашого віку стали інтернет-залежними. Чи зміниться у вас до них ставлення, і якщо так, то як саме і чому?
- Як ви себе почуваєте, який у вас настрій?

Запитання для тематичних КіЛ для класних керівників

- Які захоплення учнів свого класу ви знаєте? Чи знаєте ви захоплення всіх дітей? Якщо ні, то чому?
- Які традиції є у вашому класі?
- З якими проблемами звертаються до вас батьки, учні?
- Чи є у вас зв'язок з учнями в Інтернеті?
- Чи моніторите ви сторінки соціальних мереж ваших учнів? Чому?
- Що, на вашу думку, повинні знати діти про правила безпечної поведінки в Інтернеті?
- Яку роботу ви проводите з батьками щодо правил безпечної поведінки дітей в Інтернеті?
- Як ви допомагаєте учням зняти емоційне напруження?

Запитання тематичних КіЛ для батьків

- Як часто змінюється настрій у вашої дитини? Як ви на це реагуєте?
- Які є захоплення у вашої дитини?

- Наскільки довірчі відносини у вас із вашою дитиною?
- Як поводить ся ваша дитина у стресових ситуаціях?
- Скільки часу ваша дитина користується Інтернетом за добу? З якою метою?
- На які групи підписана ваша дитина в соціальній мережі?
- Які небезпечні групи в соціальній мережі ви знаєте? Чим вони можуть бути небезпечні для дитини?
- Якщо ви дізнаєтесь, що ваша дитина підписана на небезпечні групи, якими будуть ваші дії?
- Чи моніторите ви сторінки соціальних мереж вашої дитини? Чому?
- Що, на вашу думку, повинні знати діти про правила безпечної поведінки в Інтернеті?
- Яку роботу ви проводите з дітьми щодо правил безпечної поведінки в Інтернеті?

**Програма проведення освітнього моніторингу.
моніторинг як механізм оцінки якості освіти**

Півторак Андрій Анатолійович, методист з навчальних дисциплін комунальної установи "Міський методичний кабінет"

Реформування системи освіти в Україні спрямоване на покращення надання освітніх послуг здобувачам освіти, які, в свою чергу, мають забезпечити конкурентоспроможність учня в подальшому житті. Для покращення цих послуг потрібно з'ясувати фактичний рівень здобувачів освіти та якість отриманих ними знань. Потрібно здійснювати збір, обробку, збереження та поширення інформації про діяльність педагогічної системи. Саме тому моніторинг розглядається з одного боку як необхідна складова управлінської діяльності, а з іншого – як функція перспективного регулювання загальної середньої освіти. А оскільки забезпечення якості надання освітніх послуг є одним із пріоритетів держави, то зрозуміло, що важливим напрямом у реалізації завдань реформування освіти є здійснення освітнього моніторингу. Цінність моніторингових досліджень також у тому, що вони дозволяють виявити тенденції у змінах, які відбуваються в освіті, відстежити результати прийнятих управлінських рішень.

Поняття моніторингу може трактуватися викривлено, тлумачитися з точки зору суб'єктивного досвіду роботи або в межах традиційних уявлень про здійснення контрольної-аналітичної діяльності.

«Моніторинг» і «контроль» не одне й те саме. Контроль – це співвідношення досягнутих результатів із запланованими цілями, Моніторинг - інформаційна система, цілісний управлінський інструмент, сукупність прийомів, засобів спостереження за процесом діяльності педагогічної системи, який дозволяє зібрати, зберегти, обробити, поширити інформацію про її діяльність, визначити її стан і спрогнозувати розвиток. «Моніторинг» за визначенням є більш широким поняттям і включає в себе «контроль».

Педагоги побоюються відмовитися від традиційних підходів, також є консервативною сама системи освіти, що «не поспішає» позбавитися від застарілих схем управління.

Якісні зміни в освіті обумовлені запровадженням моніторингу як інструмента управління її якістю, мають здійснюватися на всіх рівнях: від загальнодержавного до рівня закладу загальної середньої освіти. Міська методична служба або заклад освіти працюють в умовах контролю з боку установ, що знаходяться на вищому щаблі системи освіти, тому їм важко здійснювати модернізацію змісту власної діяльності та функцій управління, не відстежуючи сутності перетворень, що відбуваються на місцях. Таким чином, виникає протиріччя, коли, реалізуючи традиційні функції управління, яких потребує існуюча недосконала нормативно-правова база (або, у гіршому випадку, суб'єктивне уявлення керівника), суб'єкт контролю повинен запроваджувати нові підходи відповідно до додаткових функцій. Виходом із даної ситуації може бути лише розуміння того факту, що моніторинг – це не додатковий напрям роботи, а принципово новий підхід до здійснення контрольної-аналітичної діяльності.

Побудова діаграм, графіків дає наочне уявлення про результати спостережень, допомагає здійснювати аналіз даних, але представлення узагальненої інформації в графічній формі є лише певний етап у проведенні моніторингових процедур.

Саме поняття «моніторинг» не має однозначного трактування. Складність формулювання його визначення пов'язане з приналежністю його як до сфери науки, так і до сфери практики. Моніторинг може розглядатися як спосіб дослідження реальності, так і спосіб забезпечення сфери управління різними видами діяльності на основі отримання своєчасної та якісної інформації.

Аналіз різних тлумачень моніторингу в межах конкретних сфер його застосування дозволяє наблизитися до більш чіткого та повного розуміння суті поняття. В педагогічній науці нагромаджено розмаїття визначень поняття «освітній моніторинг». На думку Г.Єльнікової: «Освітній моніторинг – це супроводжувальне відстежування і поточна регуляція будь-яких процесів в освіті. Це система, що

складається з показників, об'єднаних в еталон, методів їх розробки і постійного спостереження за цими показниками, за станом та динамікою спостережуваного об'єкта з метою його оперативної діагностики, випереджувального визначення його диспропорцій, вироблення та коригування управлінських рішень.

Моніторинг якості освіти характеризується систематичністю, тривалістю в часі, прозорістю, ефективною системою відслідковування та ставить завданням встановлення відповідності результату запланованій меті. Це в свою чергу вимагає створення системи відслідковування результатів на кожному з етапів навчання, у кожного учня, з кожної дисципліни.[1]

Т.О. Лукіна розглядає моніторинг якості загальної середньої освіти як спеціальну *систему збору, обробки, зберігання і розповсюдження інформації* про стан загальної середньої освіти, *прогнозування* на підставі об'єктивних даних динаміки й основних тенденцій її розвитку та розробку науково обґрунтованих *рекомендацій* для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі.

За О.І. Ляшенком моніторинг розглядається як *системна процедура*, що не обмежується лише контрольною функцією, а дозволяє *досліджувати чинники*, які потрібні для розвитку всіх об'єктів і суб'єктів, а також *обирати стратегію* для пошуку шляхів подальшого вдосконалення та розвитку.

У залежності від цілей визначають три види моніторингу.

Інформаційний, що передбачає накопичення, структурування та розповсюдження інформації.

Базовий моніторинг направлений на виявлення нових проблем і загроз до того, як вони усвідомлені на рівні управління. За об'єктом моніторингу організовується постійне стеження за допомогою періодичного вимірювання показників (індикаторів).

Проблемний – з'ясування закономірностей, процесів, небезпек, тих проблем, які відомі й суттєві з погляду управління. Мета цього виду моніторингу – виявлення

та оцінка нових небезпек, частина з яких носить глобальний характер. Цей вид моніторингу може бути розбитий на дві складові:

- *функціонування* — є базовим моніторингом локального характеру, присвяченим одній задачі або одній проблемі. Реалізація цього моніторингу не обмежена за часом.;

- *розвитку* — поточні задачі розвитку і предмет вивчення цього моніторингу існують якийсь час. Після того, коли задача вирішена, він припиняє своє існування. Основна його особливість — динамічність, коли задачі якості інструментарію і всієї системи моніторингу повинні розв'язуватися в умовах ліміту часу.

Важливим аспектом створення системи моніторингу якості освіти в закладі є розробка показників якості освіти відповідно до завдань моніторингових досліджень.

Схема організації та проведення моніторингу якості освіти

Планування моніторингових досліджень якості освіти передбачає визначення їх мети і завдань, обґрунтування моделі дослідження, визначення типу дослідження, визначення генеральної сукупності респондентів та обсягу вибірки, розробку нормативної документації, графіка та термінів проведення досліджень, визначення показників, що будуть вивчатися відповідно до завдань досліджень, вибір необхідного інструментарію та визначення ступеня його стандартизації, визначення методів аналізу результатів досліджень, форми інформативного надання цих результатів для обговорення, виявлення проблем на основі інтерпретації результатів досліджень, пошук шляхів їх вирішення. Планування може здійснюватися:

- на основі визначення проблем за результатами аналізу ситуації;
- на основі створення системи показників якості освіти.

Алгоритм організації та проведення моніторингових досліджень має такий вигляд:

1. Формування мети і цілей моніторингу (що дослідження може виявити для покращення освітньої діяльності). Даний етап передбачає визначення критеріїв, показників якості вимірювання.
2. Добір інструментарію для проведення моніторингу (вибір анкет, тестів, таблиць, карт спостережень та ін).
3. Організація дослідження (складання плану, графіка проведення, визначення відповідальних осіб, способи використання інструментарію).
4. Збір даних, тобто проведення спостережень за обраними методиками.
5. Опрацювання та аналіз даних (може проводитися за допомогою математичної статистики, кореляційного або факторного аналізу, що також передбачає описове пояснення).
6. Вироблення рекомендацій на основі інтерпретації даних дослідження.
7. Корекція – внесення певних змін у діяльність навчального закладу на основі запропонованих рекомендацій.
8. Інформативність (висвітлення результатів моніторингу на семінарах, педагогічних радах, врахування їх у подальшій діяльності).

Алгоритм планування на основі визначення проблем може складатись із таких елементів:

- аналіз стану освітньої діяльності закладу;
- виявлення проблем за результатами аналізу;
- планування напрямів дослідження відповідно до виявлених проблем;
- розробка системи показників відповідно до напрямів дослідження;
- здійснення моніторингових досліджень;
- узагальнення результатів досліджень, їх інтерпретація та аналіз;
- формулювання висновків (рекомендацій) за результатами досліджень;
- постановка нових проблем;
- розробка заходів та відстеження ефективності впровадження рекомендацій.

Алгоритм планування на основі розробки системи показників якості освіти повинен містити:

- визначення показників якості освіти (умов, процесів, результатів);
- здійснення моніторингових досліджень за визначеними показниками;
- узагальнення результатів досліджень, їх оцінка та аналіз;
- формулювання висновків за результатами досліджень (визначення нових проблем);
- розробка заходів на підставі висновків та відстеження від ефективності їх впровадження.

Планування діяльності щодо здійснення моніторингових досліджень стану викладання навчальних предметів

Всебічний аналіз будь-якого явища, як правило, передбачає використання і якісних, і кількісних методів. Для дослідження спочатку варто за допомогою якісного аналізу визначити його структуру, основні складові, головні характеристики та зв'язки між ними, а потім за допомогою кількісного аналізу описати кожну з цих характеристик у числовому вимірі. Для проведення оцінювання стану викладання навчальних предметів у закладі загальної середньої

освіти (далі – ЗЗСО) використовуються за необхідності різні методи збору даних, які можуть застосовуватися як окремо, так і в поєднанні, з метою з'ясування певних аспектів або глибини прояву того чи іншого явища, процесу, що досліджується.

На певному етапі освітнього процесу виникає потреба у впливові на окремі аспекти якості освіти в закладі освіти. Цю функцію виконує моніторинг, що передбачає безупинне, тривале спостереження за освітнім процесом та управління ним.

Виділяють декілька видів освітнього моніторингу:

- ✓ міжнародний;
- ✓ державний;
- ✓ регіональний (обласний);
- ✓ районний (міський);
- ✓ внутрішній (локальний, індивідуальний).

Районний (міський) моніторинг дає можливість відслідкувати основні тенденції у розвитку освіти у конкретному місті чи районі. Зокрема педагогічний моніторинг досліджує діяльність вчителів з організації освітнього процесу (результат - підвищення рівня навченості учнів, самоорганізації вчителів), а учнівський моніторинг вивчає діяльність учнів щодо самоуправління процесом засвоєння знань (результат – динаміка якості і змісту освіти, а також можливостей учнів застосовувати отримані знання на практиці). Виходячи з напрямків моніторингу можна виділити такі об'єкти внутрішнього моніторингу:

- ✓ учень;
- ✓ вчитель;
- ✓ керівник закладу освіти (департаменту освіти);
- ✓ зміст освітнього процесу;
- ✓ громадськість.

Основними завданнями учнівського моніторингу є дослідження якості навчальних досягнень учнів та динаміки їх змін, аналіз чинників впливу на результати успішності, підтримка високої мотивації навчання; виявлення обдарованих учнів та підтримка їх інтелектуального розвитку.

Проведення учнівського моніторингу у тестовій формі потребує ґрунтовної підготовки та розробки програми моніторингу та створення бази тестових завдань чи використання вже готової бази, яка відповідає таким вимогам :

- об'єктивність;
- валідність (повна відповідність контрольних завдань змісту досліджуваного матеріалу, чіткість критеріїв виміру і оцінки);
- надійність (сталість результатів при повторному контролі іншими особами);
- систематичність;
- академічна доброчесність.

Програму моніторингового дослідження стану викладання навчального предмету можна подати у вигляді наступної таблиці:

Питання, що відстежуються	Об'єкти відстеження	Показники	Інструментарій
Конструювання уроку	✓ Календарно-тематичні плани; ✓ поурочні плани; ✓ дидактичний матеріал; ✓ технологічна карта уроку, теми; ✓ урок	Якість планування (діагностичність, планування спільної діяльності з учнями)	✓ Схеми аналізу уроку; ✓ протокол експертизи календарно-тематичного, поурочного планування; ✓ анкети для вчителів та учнів; ✓ кваліметричні моделі діяльності вчителя, учня, оцінки якості викладання

Питання, що відстежують ся	Об'єкти відстеження	Показники	Інструментарій
			математики
	✓ Поурочні плани; ✓ класний журнал; ✓ зошити для контрольних робіт; ✓ технологічна карта уроку, теми; ✓ робочі зошити; ✓ банк завдань для тематичного оцінювання; ✓ урок	Рівень оцінювальної діяльності вчителя на уроці (як учитель оцінює навчальні досягнення учнів, складає і застосовує різнорівневі завдання, використовує тестові технології; застосовує прийоми самооцінювання;	
	✓ Поурочні плани; ✓ дидактичний матеріал; ✓ технологічна карта уроку, теми; ✓ зошити для контрольних робіт оцінювання; ✓ банк завдань для учнів; ✓ урок	Ступінь реалізації компетентнісного підходу	

Питання, що відстежуються	Об'єкти відстеження	Показники	Інструментарій
	✓ Поурочні плани; ✓ робочі зошити; ✓ урок	Якість подачі нового матеріалу, домашнього завдання: обсяг, диференціація, доцільність	
	✓ Поурочні плани; ✓ картки для індивідуальної роботи; ✓ урок	Рівень організації самостійної діяльності учнів	
	✓ Поурочні плани; ✓ урок	Рівень реалізації завдань кожного етапу уроку	
Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення	✓ Навчальний кабінет; ✓ паспорт навчального кабінету	Рівень навчально-методичного забезпечення Рівень використання матеріально-технічного забезпечення кабінету	
Результати	✓ Класний журнал;	Рівень навчальних	Різнорівневі тестові

Питання, що відстежуються	Об'єкти відстеження	Показники	Інструментарій
навчання	✓ робочі зошити; ✓ зошити для контрольних робіт	досягнень учнів	завдання; тексти контрольних робіт
Позакласна робота	Матеріали предметних тижнів, плани роботи з обдарованими учнями, плани роботи гуртків, секцій тощо	Рівень організації позаурочної роботи з предмета	Кваліметричні моделі

Закріплення прийомів додавання двоцифрових чисел. Наша внутрішня кухня**конспект інтегрованого уроку з математики та природознавства в 2 класі*****Корнійчук Надія Антонівна,******Вчитель початкових класів комунального закладу "Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-гімназія №6 Вінницької міської ради", спеціаліст вищої категорії***

Мета. Формувати **математичну компетентність:** закріплювати вміння додавати двоцифрові числа різними способами, розв'язувати рівняння, формувати вміння розв'язувати задачі на дві дії, творчо працювати над задачею, розвивати обчислювальні навички, логічне мислення, пам'ять, пізнавальні інтереси;

природознавчі компетентності: ознайомити з органами травлення та процесом травлення, із шляхом їжі в організмі людини;

здоров'язберігаючі компетентності: виховувати інтерес до математики та бажання берегти своє здоров'я, вживати корисну їжу.

Очікувані результати. Учні додають двоцифрові числа різними способами, розв'язують рівняння та задачі. Мають поняття, що таке травлення, які є органи травлення та який шлях проходить їжа в організмі людини. Розуміють важливість вживання корисної їжі.

Обладнання. Презентація, малюнки овочів та фруктів, таблиця «Органи травлення», таблиця «Склад їжі», цифра 7,

Тип уроку. Розвиток компетентностей

Хід уроку**I. Організаційний момент.****II. Постановка проблеми. Відео.**

Мчить швидкий поїзд (відео). Ось промайнули пасажирські вагони. А що то за вагон, у вікні якого видно столики, заставлені тарілками? Це вагон-ресторан, а в ньому кухня на колесах.

Поїзд мчить, вагони похитуються, а в кухні пореється кухар, готує смачний обід. Хтось з пасажирів зголодніє і пообідає там.

Але ви, мабуть, не здогадуєтесь, що така ж сама пересувна кухня схована у кожного із нас всередині. Сидиш ти чи бігаєш, читаєш чи спиш – у ній постійно готується їжа для клітин твого організму.

Розв'яжіть усно приклади, зберіть у кошик овочі і фрукти і ви дізнаєтеся, про що буде йти мова на уроці.

-Яке слово з'явилося? (Травлення)

III. Повідомлення теми і мети уроку.

На уроці математики ми будемо говорити про нашу внутрішню кухню, що називається травлення і працювати над темою «Закріплення прийомів додавання двоцифрових чисел»

На уроці ми маємо:

- дізнатися, які є органи травлення;
- який шлях проходить їжа всередині нашого організму;
- повторити різні прийоми додавання двоцифрових чисел;
- додавати і віднімати іменовані числа;
- знаходити периметр прямокутника;
- розвивати обчислювальні навички, логічне мислення, пізнавальний інтерес.

IV. Усний рахунок

1. Уявіть собі: ви прибігли зі школи додому. Час вечеряти. А мама подає вам на тарілці трохи м'ясного фаршу (48г), жменю рису (25г) та дві сирі картоплини (15г і 12г). Порахуйте: скільки важить фарш і рис разом; дві картоплини; рис і більша картоплина; фарш і менша картоплина; яка загальна маса вашої вечері зручним способом. $(48+25+15+12)=(48+12)+(25+15)=100(\text{г})$

Звичайно, ви не будете їсти такої «вечері» і попросите маму, як завжди, із фаршу приготувати котлету, з рису – кашу, а картоплю зварити чи підсмажити.

2. Розв'язування простих задач усно.

Задача 1. Для приготування рисової каші мама взяла 6 склянок води, а рису на половину менше. Скільки склянок рису зварила мама?

Задача 2. Якщо ви з'їсте 5 котлет, то залишиться 17. Скільки котлет було приготовано?

Задача 3. Мама спекла у духовці 12 картоплин, це на 8 картоплин менше, ніж зварила. Скільки картоплин зварила?

Задача 4. Киця й котик залюбки випікали пиріжки.

Киця з тіста сім зліпила, котик з снігу тільки п'ять.

Скільки всіх, малеча мила, пиріжків вони з'їдять?(7)

3. Робота з таблицею «Органи травлення». Показ вчителя на таблиці.

Так само і твоєму організмові потрібна особливо приготована їжа. Для того, щоб їжа пішла на користь, усе, що потрапило до рота, повинно перетворитися на крапельки прозорого розчину.

Цим перетворенням займаються органи травлення. Рот, стравохід, шлунок, дванадцятипала кишка, печінка, тонка кишка, товста кишка(Слайди)

- Скільки органів травлення? (7)

4.Каліграфічна хвилинка. Написання цифри 7.

5. Перетворення їжі на крапельки прозорого розчину – поживні речовини, називається **травленням**.

А ви виконайте перетворення іменованих чисел усно.

$$4\text{дм } 8\text{см} = \dots\text{см}$$

$$3\text{дм } 5\text{см} = \dots\text{см}$$

$$5\text{ дм } 6\text{ см} = \dots\text{см}$$

$$1\text{год } 5\text{хв} = \dots\text{хв}$$

$$1\text{доба } 2\text{год} = \dots\text{год}$$

V. Актуалізація опорних знань.

1. А починає свій шлях їжа де? В роті. Тут перше відділення нашої «внутрішньої» кухні. Очі побачили щось смачненьке. Ніс почув апетитні запахи. І зразу ж в роті появляється слинка. Вона потрібна, щоб змочити їжу.

Завдання 1. Виберіть малюнки лише із корисною їжею і розкладіть числа на суму розрядних доданків.

Завдання 2. А на цих корисних стравах суму доповніть невідомим доданком.

$$30=27+..., \quad 60=...+54, \quad 80=76+..., \quad 50=48+...,$$

Завдання 3 для язика. **Вправа «Мікрофон»**

-Що означає додати? Відняти?

-Як називаються числа при додаванні? При відніманні?

-Знайти суму, це значить

-Як знайти невідомий доданок? від'ємник? зменшуване?

Завдання 4 для зубів.

Розв'яжіть рівняння і дізнаєтеся, скільки зубів у дитини і у дорослого.

$$x + 13 = 33 \quad x - 15 = 17$$

– А вам по зубам таке завдання?

6. Гра «Гірка» (з овочів і фруктів)

$$34 + 8 = ... - 11 = ... + 10 = ? - 4 = ... + 6 = ... - 2 = ... - 20 = ...$$

-Це корисні продукти харчування чи шкідливі? Чому корисні? (У них багато вітамінів). Що ще входить до складу їжі?

Читання за таблицею «Склад їжі» (Білки, жири, вуглеводи, мінерали, вода).

7. Задача. За правилами здорового харчування молодший школяр за місяць повинен вживати 12 кг овочів, а фруктів на 6 кг менше. Скільки всього кілограмів овочів та фруктів повинен вживати школяр за місяць?

8. Гра із сигнальними картками «Корисно – шкідливо»

Вставити знаки «+» чи «-»

$$76 _ 20 = 56 \quad 30 _ 38 = 68 \quad 18 _ 50 = 68$$

$$50 _ 27 = 77 \quad 94 _ 30 = 64 \quad 82 _ 20 = 62$$

Фізкультхвилинка «Танець фруктів»

VI. Робота над темою.

1. Роздрібнений зубами, змочений слиною шматок хліба, каші чи м'яса швидко проскакує вниз трубкою **стравоходу** й потрапляє до шлунку.

Шлунок – це друге відділення нашої внутрішньої кухні. Тут стінки шлунку виділяють спеціальні кислі соки, які розчиняють більшу частину їжі.

А наше головне завдання уроку – закріпити різні способи додавання двоцифрових чисел.

2. Пояснення вчителя.

- Тож, як додати різними способами числа 35 і 47? (відповіді дітей)

1 спосіб: порозрядно: десятки до десятків, одиниці до одиниць.

2 спосіб: додавання суми до числа- до першого доданка додати суму розрядних доданків другого.

3 спосіб: додавання частинами- спочатку додати стільки, щоб було кругле число, а потім решту.

4 спосіб: округлення.

3. Закріплення. (на дошці)

- Розв'язати приклади на додавання будь-яким способом.

$26 + 65 =$

$57 + 24 =$

$64 + 28 =$

$29 + 26 =$

4. Хліб, фрукти і овочі перетравлюються у шлунку, а от м'ясо, масло, креми – ні. Тому шлунок проштовхує частинки неперетравленої їжі далі, в **12-палу кишку**. Це третє відділення внутрішньої кухні. Вона має довжину, як наших 12 пальців, тому так називається. Сюди **печінка** виділяє жовч, а підшлункова залоза гострі соки, які розчиняють жири.

5. Задача. У нашій кухні працює кухар і троє помічників. Сьогодні перший помічник приготував 19 бутербродів, другий – на 6 більше, ніж перший, а третій – на 18 більше, ніж другий. Скільки бутербродів приготував третій помічник?

Аналіз задачі.

Розв'язання.

Додаткові питання.

- Скільки бутербродів приготував кухар?
- Яке ще питання можна поставити до задачі?

Учні. Скільки всього бутербродів приготували помічники?

- Як дізнатися відповідь на це питання? ($19 + 25 + 43 = 87(б.)$)

6. Але й тут з'їдений харч перетравлюється лише наполовину. Отож, вечеря вирушає далі, в довгу подорож звивистим лабіринтом **тонких кишок**, вкладених петлями у животі. Довжина їх 6-7 м. Це четверте відділення кухні. І тут перетравлення їжі майже закінчується. Дрібнюсінькі краплинки поживних речовин всмоктуються в стінки кишок і кровоносних судин, потрапляють у кров.

Цікаво знати! У тонкій кишці стільки складок, що ними можна покрити тенісний корт.

7. Геометрична задача.

Знайдіть периметр тенісного корта, довжина якого 25м, а ширина 10 м.

8. Однак і тут вечеря ще повністю не розчинена. Тому переходить в останнє, п'яте відділення внутрішньої кухні – в **товсті кишки**. Тут до неї береться ціла армія крихітних кухарів – корисні кишкові бактерії. Їх завдання – переробити на рідину рештки їжі. І вони блискуче з ним справляються.

А ви спробуйте справитися із задачею.

9. Задача*

Є три подружки: Попелюшка, Білосніжка і Красуня. Дівчата напекли пиріжків: одна із суницями, друга з вишнями, а третя із яблуками. Хто з чим напек, якщо Красуня напекла пиріжків не з вишнями і не з яблуками, а Попелюшка не з вишнями?

10. Самостійна робота за картками (картки у вигляді пиріжків).

Ось вам по пиріжку. Якнайшвидше та правильно знайдіть значення виразів на ньому.

11. Висновки. Тут і закінчується мандрівка нашої вечері по внутрішній кухні. В дорогу вона вирушала у вигляді шматка хліба, каші, котлети чи картоплі. А на кінець перетворилася на дрібнесенькі краплинки рідини, які забирає кров і розносить до кожної клітинки нашого тіла.

Перегляд відео «Шлях їжі по органах травлення»

Так завдяки їжі організм людини отримує всі необхідні для життя поживні речовини. (Таблиця) Тому ніколи не відмовляйтеся від їжі, яку пропонує вам мама, кухар у шкільній їдальні, їжте з хорошим апетитом, їжте лише корисне, адже їжа – це будівельний матеріал і джерело енергії.

12. Задача. (за часом) Підрахуйте, яка довжина маршруту їжі із ротової порожнини до прямої кишки, якщо у роті вона проходить 10 см, по стравоходу 40 см, у шлунку – 30см, 12-пала кишка 25 см, 6м тонка кишка і 1 м 50 см товста кишка? Додавати треба метри до метрів, сантиметри до сантиметрів.

$$10\text{см}+40\text{см}+30\text{см}+25\text{см}+6\text{м} + 1\text{м } 50\text{см}= 8\text{м } 75\text{см}$$

VII. Підсумок уроку. Рефлексія.**1. Корисні задачки - цікавинки.**

- 1)Для поліпшення роботи серця треба щоденно з'їдати по 5 горіхів. Скільки горіхів треба на 5 днів? На тиждень?
- 2)Для поліпшення зору корисно з'їдати по 3 морквини щодня. Скільки морквин за день з'їдатиме ваша сім'я із трьох чоловік? Із 4-ьох ?

2.Вправа «Мікрофон»

- Над якою темою працювали ?
- Які органи травлення запам'ятали?
- Що найбільше запам'яталося, сподобалося?

- Потрібно їсти чи ні? Які продукти потрібно переважно вживати?

3. Підсумок вчителя про роботу учнів.

4. Вправа «Кошик здоров'я»

- Прочитаємо хором вірш.

Щоб мати здоров'я, слід правильно їсти,

Вживати поживне і тільки корисне.

Не їсти надміру, не шкодити тілу

І пам'ятати про вітаміни.

– Ви добре працювали, то ж вгощайтеся.

Їжте яблучка смачненькі,

щоб було здоров'ячко міцненьке.

(Роздаю учням яблука)

Їжте на здоров'я!

Olympische Spiele

конспект уроку з німецької мови у 8 класі

Бобовська Світлана Михайлівна,
вчитель німецької мови
комунального закладу «Загальноосвітня школа
II-III ступенів № 31 Вінницької міської ради»,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії

Unterrichtsplan

Ziel: предметні компетентності - сприяти розвитку вміння розповідати про Олімпійські ігри, проводити опитування серед однокласників щодо значення спорту в житті людини, розуміти на слух назви видів спорту, читати і розуміти текст, що містить цікаву інформацію про історію Олімпійських ігор, розв'язувати вікторину про Олімпійські ігри, писати коротке повідомлення про Олімпійські ігри;

ключові компетентності - формувати вміння співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою (соціальна і громадянська компетентності), пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови (здоров'я і безпека), вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів (інформаційно - цифрова компетентність).

Erwartete Ergebnisse: на кінець уроку учні вмітимуть висловлювати власні думки щодо значення спорту в житті людини, відшукати необхідну інформацію в прочитаному тексті, писати коротке повідомлення про Олімпійські ігри.

Lehr- und Hilfsmittel: робочий зошит, лексичні картки, робочі аркуші із завданнями, аудіозапис, мультимедійна презентація.

Stundenverlauf

I. Einstiegsphase

1. Begrüßung.

L: Guten Tag, liebe Kinder! Ich freue mich euch gesund und munter zu sehen. Wie geht es euch? Was gibt es Neues?

2, Das Thema und Ziele der Stunde

L: Wir haben viel über Sport und Sportarten gesprochen. In der Stunde werden wir über Olympische Spiele und die Rolle des Sports in unserem Leben sprechen, einen Text lesen und interessante Übungen machen.

3. Mundgymnastik

L: Wir beginnen unsere Stunde mit der Mundgymnastik.

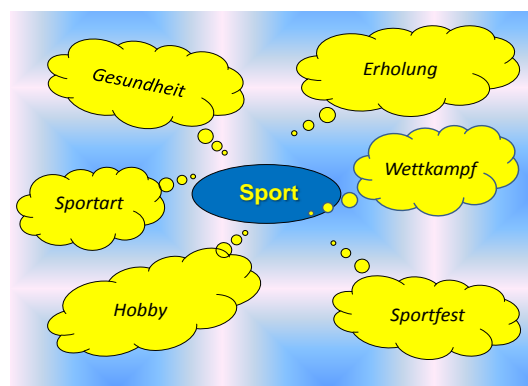
- 1) Hier, am Bildschirm seht ihr die Sprichwörter zum Thema „Sport“. Hört zu und sprecht nach.

*Ein gesunder Geist in einem gesunden Körper.
Auf die Plätze, fertig, los!
Schneller, höher, weiter!*

- 2) Wie versteht ihr die Sprichwörter? Welche Äquivalente der Sprichwörter gibt es im Ukrainischen?

4. Wortschatzarbeit

L: Jetzt wiederholen wir. Was fällt euch ein, wenn ihr das Wort „Sport“ hört. Sammelt die Assoziationen in den Gruppen und notiert sie auf diesen Arbeitsblättern.

Womit assoziiert sich bei euch das Wort „Sport“?

(Gesundheit, Erholung, Sportart, Wettkampf, Hobby, Kraft, Mut, Training, Rekorde, Sportler, Morgengymnastik, Turnier, Sportfest, Olympische Spiele)

5. Sprechen

Was ist Sport für euch? Macht eine Umfrage in Gruppen und berichtet in der Klasse.
(Die Schüler melden sich.)

Sch.1 Sport macht den Menschen gesund, munter, stark und fit.

Sch. 2 Sport bringt viel Spaß.

Sch. 3 Sport macht den Jungen tapfer und die Mädchen schön.

Sch. 4 Sport entwickelt Kraft und Mut.

Sch. 5 Sport ist das beste Mittel der Erholung und gegen Stress.

Sch. 6 Sport ist gesund für alt und jung.

Sch.7 Sport hilft den Menschen einige Krankheiten auszuheilen.

Sch. 8 Sport organisiert und diszipliniert.

Sch. 9 Sport härtet den Charakter, macht den Menschen zielbewusst und willensstark.

L: Danke! Ihr habt das gut gemacht!

6. Kontrolle der Hausaufgabe

L: Liebe Freunde, jetzt prüfen wir die Hausaufgabe. Ihr habt zu Hause Übung 6 auf der Seite 52 im Arbeitsbuch gemacht. Habt ihr alles verstanden? Gibt es Fragen?

L: Danke! Gut gemacht!

II. Grundteil der Stunde

1. Hören

L: Wir haben viele Wörter zum Thema „Sportarten“ gelernt? Welche Wörter hört ihr? Unterstreicht. (Arbeitsblatt 1)

der Diskuswurf, der Speerwurf, das Ringen, das Gewichtheben, das Karate, das Rudern, der 1000-Meter-Lauf, der 5000-Meter-Lauf, der 100-Meter-Lauf, der Hürdenlauf, der Fußball, der Volleyball, der Handball, der Wasserball, der Basketball, das Schwimmen, das Freistil-Schwimmen, das Judo, das Turmspringen, der Weitsprung, der Hochsprung, der Dreisprung, das Tennis, das Tischtennis

2. Lesen.

L: Also, unser Thema ist „Olympische Spiele.“ Viele diese Sportarten gehören zu olympischen Sportarten. Wie oft finden die Olympischen Spiele statt? Was sind die Symbole der Olympischen Spiele? Diese und andere Fragen können wir beantworten, wenn wir den Text über die Olympischen Spiele lesen. (Arbeitsblatt 2)

Alle vier Jahre hat man in der Antike in Griechenland sportliche Wettkämpfe durchgeführt. Sie fanden auf den Sportstätten des Heiligtums von Olympia statt. Das war seit 776 v. Chr. (vor Christus) oder auch schon früher. 393 n. Chr. (nach Christus) fanden die Spiele zum letzten Mal statt. Die Hauptdisziplinen waren Laufen, **Fünfkampf** sowie **Ring- und Faustkampf**

Die ersten Olympischen Spiele der Neuzeit fanden 1896 in Athen statt. Alle vier Jahre

haben sie seitdem stattgefunden, außer während der beiden Weltkriege. Der Franzose Baron Pierre de Coubertin hatte die Idee, die Olympischen Spiele wieder einzuführen. Sie sollten der körperlichen Erziehung und dem Frieden zwischen den verschiedenen Ländern dienen. Viele verschiedene Disziplinen gab es in dieser Zeit. Manche gibt es heute nicht mehr, neue hat man eingeführt. Seit 1924 gibt es auch Olympische Winterspiele.

Vor jeden Spielen **entzündet man** in Olympia mit Hilfe der Sonne eine Flamme. Dann tragen viele Läufer die brennende Fackel zu dem Ort, wo die Spiele stattfinden. Dort zündet man damit das „Olympische Feuer“ an, und es brennt während der ganzen Spiele.

Die Olympische Flagge zeigt fünf bunte Ringe. Sie symbolisieren die fünf Kontinente: Afrika, Asien, Australien, Amerika und Europa.

An den Spielen nehmen Sportler aus vielen Ländern teil. Außer Leichtathletik gehören zu olympischen Sportarten auch noch Fußball, Basketball, Boxen, Reiten, Schwimmen, Tennis und viele andere.

Aufgaben zum Text

1) Sind die Sätze richtig (r) oder falsch (f)! Kreuze an.

		r	f
1)	In der Antike hat man in der ganzen Welt Sportwettkämpfe durchgeführt.		
2)	In Griechenland fanden Sportwettkämpfe auf Olympia statt.		
3)	Von 777 v. Chr. bis 393 n. Chr. hat man im alten Griechenland Olympiaden durchgeführt.		
4)	Bei den ersten Wettkämpfen gab es fünf Hauptdisziplinen.		
5)	Während der letzten zwei Weltkriege hat man keine Olympischen Spiele durchgeführt.		
6)	Die Initiative der Olympischen Spiele der Neuzeit gehörte einem Franzosen.		
7)	Die Aufgabe der Olympiade ist es, dem Frieden in der ganzen Welt zu dienen.		
8)	Im Jahre 1924 hat man neue Sportdisziplinen bei den Olympischen Spielen eingeführt.		
9)	Viele Läufer bringen das „Olympische Feuer“ nach Olympia.		
10)	Heute finden die Olympischen Spiele im Sommer und Winter statt.		

2) Was passt zusammen. Verbinde richtig.

- Olympische Ringe symbolisieren ...
- Die ersten Olympischen Spiele fanden...
- Die Flagge von Olympischen Spielen ist...
- Die Olympischen Spiele der Neuzeit gründete 1894 ...
- Die Olympischen Spiele sind ...

- a) Baron de Coubertin.
- b) im antiken Griechenland statt.
- c) die fünf Erdteile.
- d) weiß mit fünf Ringen.
- e) Symbol des Friedens.

3. Quiz „Olympische Spiele“

L: Löst das Quiz über Olympische Spiele und ihr bekommt einen Städtenamen als Lösungswort.

- 1) *Olympische Spiele finden alle ... statt.*
 - M) fünf Monate
 - A) vier Jahre
 - P) vier Monate
- 2) *Das Heimatland der Olympischen Spiele ist...*
 - O) Italien
 - N) Spanien
 - T) Griechenland
- 3) *In welchem Land fanden die XXX. Olympischen Spiele statt?*
 - H) in Großbritannien
 - S) in Griechenland
 - I) in China
- 4) *Im Jahre 2016 gab es Olympische Spiele...*
 - A) in Atlanta
 - E) in Rio de Janeiro
 - R) in Tokio
- 5) *Bei den Olympischen Spielen 2016 belegte die ukrainische Nationalmannschaft...*
 - N) den einunddreißigsten Platz
 - O) den zehnten Platz
 - P) den zwanzigsten Platz

Lösungswort: *Athen*

4. Rollenspiel

L: Heute haben wir Besuch. Ein Journalist aus der Zeitung „Stadt“ ist bei uns zu Gast und möchte mit euch ein Interview über Olympische Spiele machen.

Journalist: Guten Tag, Kinder! Ich arbeite in der Zeitung „Stadt“ und möchte einige Fragen stellen.

1..... *Wie oft finden die Olympische Spiele statt?*

2..... *Was symbolisieren Olympische Ringe?*

3..... *Wie ist die Olympische Flagge?*

4..... *Was symbolisiert das olympische Feuer?*

5..... *Wer ist der Begründer der Olympischen Spiele der Neuzeit?*

Journalist: Danke schön für eure Antworten. Auf Wiedersehen.

6. Lied

L: Ich weiß, ihr singt gern. Wollen wir das Lied „Ich treibe Sport“ singen!
Stephen Janetzko „Ich treibe Sport“

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

1. *Ich spiel Fußball, Fußball, Fußball,
Ich spiel Fußball im Verein.*

*Ich spiel Fußball, Fußball, Fußball,
Ich spiel Fußball im Verein.*

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

2. *Ich mag Tennis, Tennis, Tennis,
Ich mag Tennis, Tennis gern.*

*Ich mag Tennis, Tennis, Tennis,
Ich mag Tennis, Tennis gern.*

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

3. *Ich geh schwimmen, schwimmen, schwimmen
Ich geh schwimmen überall...*

*Ich geh schwimmen, schwimmen, schwimmen
Ich geh schwimmen überall...*

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

4. *Ich spiel Basket-, Basket-, Basket-,
Ich spiel Basket-, Basketball.*

*Ich spiel Basket-, Basket-, Basket-,
Ich spiel Basket-, Basketball.*

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag

5. *Und ich jogge, jogge, jogge,
Und ich jogge durch den Wald*

Und ich jogge, jogge, jogge,

Und ich jogge durch den Wald

Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag
Ich treibe Sport, jeden Tag, jeden Tag
6. *Ich kann springen, springen, springen,*
Ich kann springen hoch und weit
Ich kann springen, springen, springen,
Ich kann springen hoch und weit.

III. Schlussteil der Stunde

1. *Hausaufgabe*

Ihr habt heute fleißig gearbeitet, aber ohne Hausaufgabe geht es nicht. Schreibt eine kurze Mitteilung über Olympische Spiele.

2. *Zusammenfassung.*

L: Unsere Stunde ist bald zu Ende. Wollen wir schnell eine Zusammenfassung machen. Worüber haben wir heute gesprochen? Ich hoffe, dass die heutige Stunde euch gut gefallen hat. Ihr habt heute aktiv und fleißig gearbeitet und bekommt folgende Noten ... Vielen Dank für die Zusammenarbeit. Auf Wiedersehen!

Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Історія створення, сюжет

Конспект із зарубіжної літератури в 6 класі

Бохун Ірина Германівна,

*вчитель зарубіжної літератури комунального закладу
«Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів – гімназія № 23 Вінницької міської ради», спеціаліст
вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист*

Тема уроку. Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Історія створення, сюжет.

Мета уроку: дослідити разом з учнями зміст і проблематику повісті; розвивати логічне і творче мислення, навички переказу, аналізу прозового твору; сприяти формуванню у школярів стійкого читацького інтересу.

Обладнання: тексти повісті «Конрад, або Дитина з бляшанки», картки з елементами плану повісті і таблицями для характеристики героїв твору.

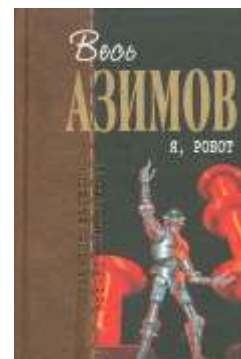
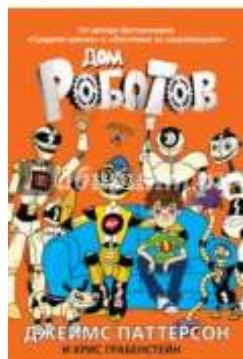
Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Учитель демонструє дитячі книги про роботів.

- Що об'єднує ці твори? (*Тема - роботи, жанр – фантастика*)
- Чи подобаються вам твори про роботів? Чому? Чи читали ви який-небудь з цих творів?

III. Пояснення нового матеріалу.

Учитель. Сьогодні ми з вами обговоримо повість-казку австрійської письменниці Крістіне Нестлінгер «Конрад, або дитина з бляшанки».

1. Обмін враженнями:

- Чи сподобався вам цей твір? Чим саме?
- Назвіть головних персонажів твору? (*Пані Бартолотті, Конрад, пан Егон, Кімі*).

2. Визначення жанрової специфіки твору.

Повість - епічний прозовий твір середнього розміру. Частіше за все їй відводять місце між романом та оповіданням.

Повість-казка, або казкова повість вирізняється тим, що в ній, як і в казці, багато вигадки та фантазії, але герої діють протягом тривалого часу.

3. Відтворення сюжетного ланцюжка (робота в парах).

Учні отримують картки з неправильно розташованими елементами сюжету.
Завдання: розташувати в хронологічній послідовності.

1. Перший день у школі. Іменини Кіті.
2. «Переробка» Конрада.
3. Знайомство з пані Бартолотті.
4. Шкільні будні Конрада.
5. Великий паунок.
6. Бригада в блакитних комбінезонах.
7. Похід по крамницях.
8. Лист з фабрики.
9. Фабрика відмовляється від свого виробу.
10. Ідеальний батько для ідеального хлопчика.

Відповідь: 3, 5, 7, 10, 1, 4, 8, 2, 6, 9.

4. Знайомство з головними героями.

Пані Бартолотті та її оточення.

Учитель. Твір починається з опису помешкання, стилю життя однієї з головних героїнь твору – пані Бартолотті. Чому Конрад потрапляє саме до неї? Що представляє з себе одна з головних героїнь твору? Давайте розберемося з цими питаннями, проаналізувавши цитати з твору, які характеризують цю героїню.

Завдання: використовуючи цитати до образу пані Бартолотті, заповнити в таблиці колонку «Риси характеру».

Таблиця «Риси характеру пані Бартолотті».

Цитати з твору	Риси характеру
«Снідаючи, вона гойдалася...тому на її халаті з'явилися руді плями від кави й жовті від яєць». «Барліг, а не помешкання»	неохайна
«...завжди казала «дитино моя», коли розмовляла сама з собою»	Веде себе, як дитина, не бажає брати на себе відповідальність
«...у ванні плавали золоті рибинки. Пані Бартолотті міркувала так: кожна людина має відпустку й кудись їде, тільки бідолашні золоті рибинки цілий рік плавають по колу у своїй круглій скляній посудині».	Співчутлива, має багату, як для дорослої, уяву.
«...запалила сигару й почала зважувати, що їй далі робити».	Має шкідливі звички
«Вона майже завжди надягала на себе щось таке, що людям здавалося дивним».	Яскрава, не любить сірих, «нудних» кольорів
«Пані Бартолотті – митець. Справжній митець! Її килими – мистецькі твори. Тому вони такі дорогі!»	Творча, неординарна

Учитель разом з учнями після проведеної роботи дають характеристику пані Бартолотті.

Висновок: Пані Бартолотті ідеальною мамою бути не може, якщо брати все ті ж стереотипні шаблони «материнської ідеальності». Вона курить цигарки, вельми, коли натужно думає, полюбляє нездорову їжу, неохайна, розсіяна, вона пише собі нагадування помадою на дзеркалі і розкидає по хаті речі. Все те, чому зазвичай ідеальні мами оголошують нещадну війну. Але вона неординарна особистість, нетерпима до шаблонів в поведінці, творча, оскільки заробляє на життя плетінням килимів і її килимки гарно продаються.

Учитель ставить проблемне питання: *Чому саме таку матір вибирає автор для Конрада?*

Але до цього питання ми повернемося трохи пізніше. Давайте поговоримо про друга пані Бартолотті пана Егона.

- Хто він такий? Чим займається? Які стосунки пов'язують його з пані Бартолотті? Яке у вас склалося враження про нього? Як пан Егон відреагував на появу Конрада? Чому пан Егон швидко знаходить спільну мову з Конрадом?

Пан Егон – аптекар, приятелював з пані Бартолотті, але зустрічався з нею лише двічі на тиждень, в інші дні вони вдавали, що мало знайомі. Він був протилежністю в зовнішності, завжди був вдягнений в чорний костюм з сірою краваткою. Дізнавшись про дивовижну появу Конрада, порадив пані Бартолотті відіслати його назад. Але коли побачив, який це розумний й вихований хлопчик, що він мислить, як дорослий, напросився стати йому батьком.

5. Створення асоціативного куща «Родина Конрада»:

Запитання : Чи можна назвати «новостворену» родину Конрада щасливою?

Висновок: Ні, звичайно. Австрійська письменниця Крістіне Нестлінгер піднімає в творі важливу проблему «виховання дітей в неповних сім'ях». Як важко дитині вибрати з ким з батьків жити, до чиєї думки прислухатися, як догодити кожному з батьків, як завоювати їхню прихильність!

6. Характеристика Конрада.

1. Незвична поява хлопчика.

Учитель: Хлопчик з бляшанки. А що зазвичай продають в бляшанках?

Кукурудзу, горошок, рибні консерви. Такі продукти називають **напівфабрикатами**.

Напівфабрикати - це продукція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування.

Тобто це продукти, які потребують додаткової обробки. Чи можемо ми стверджувати, що Конрад –« напівготовий» до вжитку «виріб»? *(Так, Справа на фабриці поставлена на конвеєр. Дітей виробляють у великій кількості, виробництво, ймовірно, автоматизоване. В інструкції, що додавалася до хлопчика, було написано: «Розчинити... (живильний розчин), вилити розчин на ТЕ, що в ній (бляшанці) міститься».)*

- Яку мету ставили перед собою виробники? *(В інструкції по «експлуатації хлопчика» було зазначено: «Наша фірма зробила все, щоб забезпечити вас радісним, ласкавим і здібним нащадком»).*

- Як ви розумієте слова: «...з нашими виробами **дуже легко поводитися** й легко доглядати їх, тим більше, що в нашому технічно досконалому технічному продукті **немає природних вад**»? *(хлопчик ідеальний)*

- Як ви розумієте прохання виробників до батьків: «Ваш нащадок... потребує також **прихильності**»? *(Уваги, піклування)*

- Що, на вашу думку, лежить в основі стосунків батьків і дітей? *(Любов)*

- Чому виробники не вимагають, щоб батьки любили своїх дітей? *(В листі,*

який отримала пізніше пані Бартолотті, було написано: «...фабричні діти в усіх

випадках довіку залишаються власністю підприємства, і воно надає їх батькам тільки в позику, як **телефонні апарати**, щоб воно вирощували їх і користувалися ними».

Учитель. На замовлення батьків виробники створили **ідеальну дитину**. Давайте розберемося на прикладі Конрада, якою ж, на думку виробників дітей в бляшанках, має бути ідеальна дитина.

Робота з таблицею. При виконанні завдання знову звертаємося до слів з листа виробника: «Наша фірма зробила все, щоб забезпечити вас **радісним, ласкавим і здібним** нащадком».

Вчитель: в процесі роботи над таблицею потрібно дати відповідь на запитання: Чи легко жити ідеальній дитині в реальному світі?

Заповнюємо праву колонку таблиці «Ставлення дітей до Конрада».

Ідеальна дитина з точки зору дорослих	Ставлення дітей до Конрада
- Чемний; («радісний») - Слухняний; («ласкавий») - Вихований; («ласкавий») - Розумний; («здібний») - Кмітливий; («здібний») - Дотримується правил і завжди говорить правду.	- Хвалько; - Боягуз, бо терпить образи; - Страшенно нудний; - Виказує однокласників вчителям; донощик; - Не допомагає однокласникам на контрольних, зарозумілий.

Висновок: основний конфлікт в повісті – між Конрадом та його однокласниками. Якщо дорослі, особливо вчителі, були в захваті від Конрада, діти не хотіли з ним дружити, ображали його. «Фабричний» хлопчик зіткнувся з проблемами, до яких «відділ остаточної обробки» не готував свій «виріб». Тільки Кіті, сусідка Конрада, завжди підтримувала хлопця, оскільки знала його таємницю. Вона ж радила йому змінитися.

Питання: Яку пораду ви дали б Конраду? Що потрібно йому змінити в своїй поведінці, щоб у нього в школі налагодилися стосунки з однокласниками?

2. Зміни, які відбуваються з героєм.

Бесіда за змістом.

- Чому герой все ж таки вимушений «перевиховуватися»? (Пані Бартолотті отримує листа з фірми).

- Перекажіть зміст цього листа. (*В листі фірма повідомляла про помилку і просила пані Бартолотті негайно підготувати хлопця для передачі справжнім батькам*).
- Чи враховує фірма думку дитини? (*Ні, бо вони ставляться до Конрада як до «телефонного апарата»*).
- Чи хоче сам Конрад піти? Чому? (*Ні, «Я вже полюбив вас і Егона». Фабричний хлопчик не тільки здатний до навчання, але в нього з'являються й почуття до своїх батьків, як у звичайної дитини*).
- Як пані Бартолотті вирішила захистити Конрада? (*Втілює у життя з допомогою Кіті план по перевихованню хлопчика*).
- Чому саме Кіті займається перевихованням хлопця? Як вона навчала свого друга? Чи були успішними її уроки? (*За пані Бартолотті слідкують працівники з фірми, тому з'являється в приміщенні, де переховувався Конрад, вона не могла. Кіті навчала хлопця через заохочення і покарання.*)

3. Дослідницька робота над текстом. Завдання: підберіть цитати, які характеризують:

- Чи важко вдався кінцевий іспит Конраду;
- Які зміни відбулися з хлопчиком;
- Реакція директора фірми на «нового» Конрада;
- Реакція нових батьків на «нового» Конрада;
- Реакція пані Бартолотті;
- Реакція пана Егона.

Всі результати занотовуються в таблицю.

Завдання для роботи з текстом	Цитати з твору
Чи важко вдався кінцевий іспит Конраду	«Він був блідий і стомлений». «Ох, як же мені було важко! »
Які зміни відбулися з хлопчиком	«Іду вже, бовдури! » «Пардон, бабо , нажаль, я штовхнув тебе навмисно».
Реакція директора фірми на «нового» Конрада	«Не може бути, щоб цей хлопець вийшов із мого підприємства».

Реакція нових батьків на «нового» Конрада	«І це називається вихована дитина?» «Ми краще купимо собі собаку!»
Реакція пана Егона	Конрад: «Я відтепер завжди маю бути таким?» Пан Егон: « Боронь боже! »
Реакція пані Бартолотті	Конрад: «То я відтепер завжди маю бути такий, як був раніше?» Пані Бартолотті: « Боронь боже! »

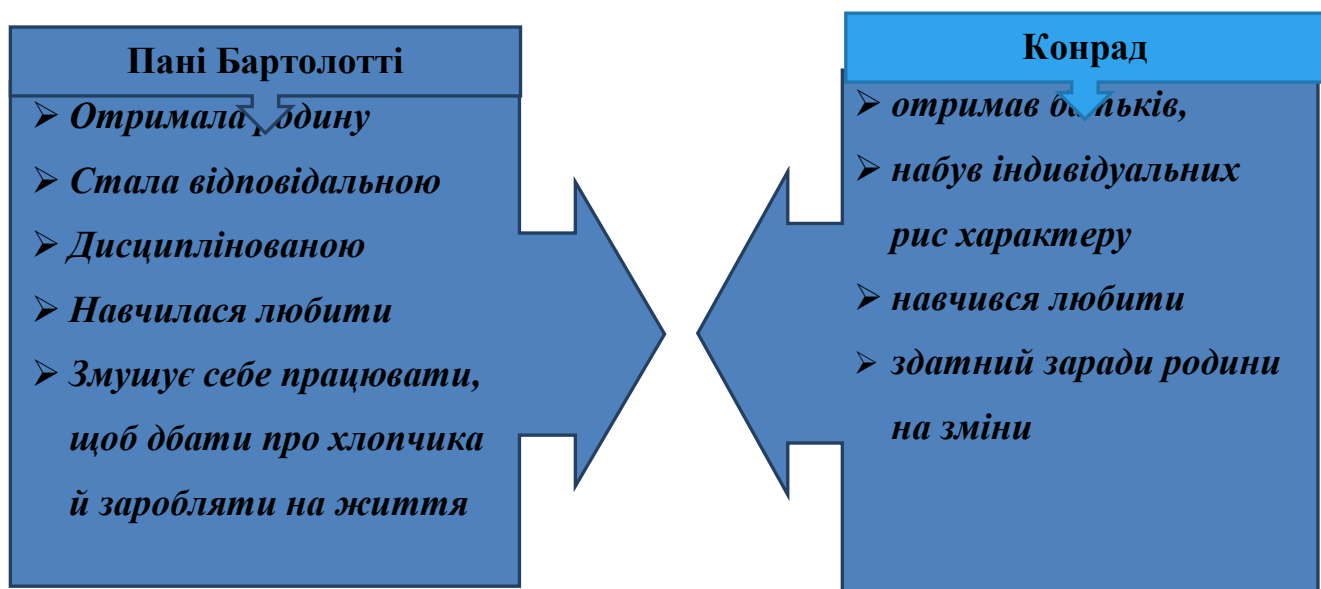
Творче завдання.

Розкажіть від імені Конрада, яким він постав перед новими батьками і представниками фірми після перевиховання.

ІV. Підбиття підсумків уроку.

Повернемося до проблемного питання: Чому саме таку матір вибирає автор для Конрада? Давайте спробуємо розібратися, чи лише Конрад змінився чи зміни відбулися і в пані Бартолотті?

Завдання: використовуючи цитати з твору, створити асоціативний куш «Зміни, які сталися з Конрадом та пані Бартолотті та час їхнього спільного життя»:

Цитата з твору:

«Другого дня пані Бартолотті прокинулася багато раніше, ніж звичайно».

«А тепер, дитино моя, візьми гачок і починай засиляти торочки!»

«Дитино моя, ти повинна приготувати Конрадові порядну, тривну і смачну вечерю».

«...я не вмію добре куховарити, і надто густо малююся..».

«Вона підняла хлопця й почала його цілувати в обидві щоки..».

«..схопилася, побігла до ванної кімнати і змила з обличчя все малювання».

Висновок: Пані Бартолотті і Конрад потрібні один одному. Саме під впливом своєї матері хлопчик набуває індивідуальних рис характеру, вчиться не боятися робити помилки, ставить під сумнів правила, засвоєні на фабриці, і вчиться бути дитиною і радіти життю. А пані Бартолотті стає дорослішою, вчиться піклуватися про інших, думати про завтрашній день, бути відповідальною, дисциплінованою.

Учитель: Повість має відкритий фінал. Невідомо, чи стане Конрад таким, як інші діти, чи далі буде поводитися по-дорослому.

У. Домашнє завдання.

Творче завдання: написати фанфікшн: «Подальша доля героїв повісті».

**Свято рідної мови
Конспект виховного заходу**

*Зарічна Валентина Анатоліївна,
вчитель початкових класів комунального закладу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №36 Вінницької
міської ради», спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист*

Мета: показати учням красу та багатство рідної мови з допомогою народної творчості, творів письменників та поетів. Викликати бажання вивчати рідну мову, допомогти зрозуміти, що без народної пісні, рідного слова не має людини. Сприяти розвиткові творчих здібностей, бажанню примножувати народні традиції, берегти свою національну культуру.

(Звучить запис слів про хліб)

Ведуча:

- Доброго дня, добродіі!

Ведучий:

- Вітаємо вас на родинному святі української мови.

Гостей дорогих

Ми вітаємо щиро,

Стрічаємо з хлібом,

Любов'ю і миром!

Дар наш прийміть

Від серця, будь ласка,

Зичимо добра вам,

У цім рушнику,

І у цім короваї

Праця завзята

Рідного краю.

(Діти підносять гостям коровай).

Великого щастя,

(Пісня «Українська мова» - виконують Карпусь Олена і Аліна, учні)

Соняшник:

- Я – син Сонця і землі української, символ світла і життєствердження.

Калинка:

- Я – символ рідного краю і власної домівки, родинного благополуччя і достатку, дівочої краси і вірності.

Барвінок:

- Я - символ віри у свої сили. Наукова моя назва походить від латинського слова, що в перекладі означає «перемагати». Благословенним і чарівним вважається той

край, де росте барвінок. Недаремно Україну називають барвінковим краєм. Якщо калина – символ дівочої краси, то я – символ вродливого сильного парубка. А ще я символ пам'яті та безсмертя.

Калинка:

(Вклоняється)

- Щиро вітаємо всіх на святі рідної мови!
Велична, щедра і прекрасна мова!
Прозора й чиста, як гірська вода

Така багата й вічно молода.
Вона, як ніжна пісня колискова.
Знаходить в серце й душу з юних літ.
Це мова, наче пташка світанкова,
Що гордо лине в свій стрімкий політ.

(Пісня «При долині куц калини» - виконує Карпусь Олена)

Зацвітає калина, зеленіє ліщина,
Степом котиться диво-луна,
Це – моя Україна, це – моя Батьківщина,
Що як мама, як тато – одна.

Я землі цієї паросток зелений
Я цієї висі крапля дощова,
Заплелися до мене, приросли до мене,
Жито і дерева, квіти і трава.

Рідному краї і серце співає.
Лелеки здалека нам весни несуть.
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни, течуть.

(Пісня «Україна – це ти» - виконує Карпусь Аліна)

Ведуча:

- Щасливі ми, що народились і живемо на такій чудовій, мальовничій і прекрасній, страдницькій, але невмирущій землі – краю смутку і краси, радості і печалі.

Ведучий:

- Тут жили наші прадіди, туту живуть наші батьки, туту скрізь відчуваємо поклик рідної землі, хвилюємось аж до сліз, відчувши рідне слово, рідну пісню.

Під звук бандури я не плачу,
Але й ніколи не сміюсь.
Я просто так багато бачу,
Що серце й душу без остачі
Вкладаю в те, на що дивлюсь.

(Бандуристи виконують мелодію на бандурах)

Ведуча:

- У сучасному суспільстві не створено ґрунту для формування соціального престижу української мови. Наше слово віками нищили батюшки-царі, різні псарі, секретарі, одне слово-холуї.

Ведучий:

- Треба сподіватись, що історія не повториться, і вже ні за яких обставин ніхто й ніколи не відбере повнокровного життя в українській мови.

Страшні слова, коли вони мовчать,
Коли вони зненацька причаїлись,
Коли не знаєш, з чого їх почать,
Бо всі слова були уже чиймись.

Хтось ними плакав, мучився, болів,
Із них почав і ними ж і завершив,
Людей мільярди і мільярди слів,
А ти їх маєш вимовити вперше.

Ведуча:

- «Рідна мова дорога людині, як саме життя» - говорить народна мудрість. Без рідної мови не може існувати народ, його культура.

Ведучий:

- Що ж таке мова? У народі кажуть: слово до слова – зложиться мова!». Тарас Шевченко говорив про мову так:

Ну що б, здавалося, слова...

Слова та голос – більш нічого...

А серце б'ється-ожива,

Як їх почує...

О мово, ти як дивная сопілка
То звеселяєш, то хвилюєш нас.
Тобі вклонялись Леся Українка
Й благословенний батько наш Тарас.

Від інших мов вона не гірша
 Для українців – наймиліша.
 Пісенна, ніжна і дзвінка.
 Мова Шевченка і Франка.

Її, незміряно багату,
 Дзвінку і ніжну, і завзяту,
 Як день сьогоднішній чудовий,
 Люблю, люблю вкраїнську мову.

Є в світі зваби немалі
 Цікава стежка кожна...
 Але до рідної землі
 Збайдужитись не можна.
 Люби, шануй, піднось до зір
 Її пісні і мову
 Нема солодшої, повір,
 За неї, пречудову.

(Пісня «Ой, заграли музиченьки» - виконує Карпусь Аліна)

Ведуча:

- Про красу української мови писали багато письменників.

Ведучий:

- Чудові рядки про мову ми зустріли у творчості Валентина Бичка, Дмитра Луценка, Дмитра Павличка.

Мово моя українська –
 Батьківська, материнська.
 Я тебе знаю не вивчену –
 Просту, домашню, звичну.
 Не з-за морів прикликану,
 Не з словників насмикану.
 Ти у мене із кореня –
 Полею мені наговорена,
 Дзвоном коси прокована,
 В чистій воді смакована,
 Болем очей продивлена,
 Смутком багать продимлена.
 З хлібом у душу всмоктана,
 В потім людським намокнута,
 З кров'ю моєю змішана,
 І аж до скону залишена,
 В серці моїм.

В потічка веселого, що постане річкою,
В пагінця зеленого, що зросте смерічкою.

Буду я навчатися мови-блискавиці
В клекоті гарячій кованої криці,
В кореневищі пружному ниви колоскової
В леготі шовковому пісні колискової.
Щоб людському щастю дбанок свій надбати,
Щоб раділа з мене Україна-мати.

Для мене багато не треба,
Щоб ласку і добрість пізнати.
Лиш латочку рідного неба.
Та затишок теплої хати.
Та житнього хліба шматочок,
Та цвіту, що сяє калинно,
Та іскру краси твоїх дочок,
Чорнявих царівн, Україно.
Для мене багато не треба,
Щоб серце забилося раптово.
Лиш латочку рідного неба,
Та матері лагідне слово.

Ведуча:

- Мати – всьому початок, берегиня роду, домашнього вогнища.

Ведучий:

- Перше слово, яке дитина вимовляє, - це слово «мама». І недарма, бо першою людиною, яка схиляється над її колискою, є мама.

Ще в колисці немовля,
Слово «мама» вимовля.
Найдорожче в світі слово,
Так звучить у рідній мові:
«мати, матінка, матуся»,
Називаю тебе я
Рідна ненечко моя!

Над старими яворами
Білих буслів білі діти
Зранку - раночку дзьобами
Вчаться рідно клекотіти.
І рідненько тьохка в лузі
Соловей до солов'яти...
А мене навча матуся
Рідним словом розмовляти.

Ведуча:

- Любов до рідної мови починається з раннього дитинства, з маминої, бабусиної колискової.

Ведучий:

- І де, як не в колисковій пісні, відчувається краса рідного слова, яскравість і милозвучність мови.

Одна Батьківщина, і двох не буває,
Місця, де родились, завжди святі.
Хто рідну оселю свою забуває,
Той долі не знайде в житті.

Чи можна забути ту пісню,
Що мати співала малому, коли засинав.
Чи можна забути ту стежку до хати,
Що босим колись протоптав.

Тут мамина пісня лунає і нині.
Її підхопили поля і гаї.
Її вечорами по всій Україні
Співають в садах солов'ї.
І я припадаю до неї вустами
І серцем вбираю, мов спраглий води.
Без рідної мови, без пісні, без мами
Збідніє, збідніє земля назавжди.

(Пісня «Мамина порада» - виконують Карпусь Олена і Аліна)

Калинка:

Я цілую грона калинові.
Щоб не захолюнули вуста!
Я живу у вірі і любові,
І надія в серці вироста.

Барвінок:

Плекаймо в серці кожне гроно.
Прозоре диво калинове.

Соняшник:

Так зберігає мова калинова
На фонах дивних свіжості росу
Щоб у майбутнє музикою слова
Нести душі народної красу.

Ось і завершується наше свято. Ми хочемо, щоб полюбили ви і ніколи не цурались рідної мови, де б ви не були, щоб зростали в рідному краї і з рідним словом.

Ведучий:

Розцвітай же, слово,
І в родині, і у школі,

На заводі, і у полі.
Пречудесно, пречудово,
Розцвітай же слово!

(Пісня «Україна. Це моя земля» - виконують Карпусь Олена, Аліна, учні)

Слово вчителя. Сьогодні метою цього свята було вшанувати красу та багатство рідної мови. Оскільки в наш час ми все більше чуємо вживання «русизмів», тому стержнем має бути в школах українська мова. Наскільки мені це вдалось, судити Вам, шановні колеги.

Відповідальні за випуск:

Яценко О.В. – Директор Департаменту освіти Вінницької міської ради
Москальчук Н.І. – завідувач комунальної установи «Міський методичний кабінет»

Редакційна колегія:

Докійчук Т.В. – методист з практичної психології та соціальної роботи
Зима Л. Т. – методист з навчальних дисциплін
Пелішенко Г.Ф. – методист з навчальних дисциплін
Півторак А.А. – методист з навчальних дисциплін
Побережна І.В. – методист з навчальних дисциплін
Сокиринська Н.Д. – методист з дошкільної освіти
Токар О.В. – методист з навчальних дисциплін

Комп'ютерна верстка:

Нарольська К.В. – методист з бібліотечних фондів